

ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО**Настенко О.В.**

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗВУКОПИСУ ПОЕТИЧНОЇ
ЗБІРКИ І.ФРАНКА “З ВЕРШИН І НИЗИН” У ПЕРШОМУ І
ДРУГОМУ ВИДАННЯХ**

Одним із способів оновлення й збагачення змісту поетичної мови є фоніка. Сучасні науковці звертають увагу на те, що „нині актуальним є опис власне мовних ознак, умовно кажучи, факторів позасвідомого та свідомого. Це – домінування алітерації, асонансів або оказіональне вторинне мотивування, комплекс ситуативних чинників, різна залежність семантичного ефекту від формальної близькості, характер накладання звукових зв'язків на синтаксичні, частота використання стійких звукосмислових зближень” [8, с.253]. Вивчення фонічних аспектів у ліриці І.Франка залишається актуальним. Слушні судження знаходимо у працях, присвячених загальному вивченню фоніки (І.Качуровський, А.Ткаченко), віршування (Б.Бунчук, В.Ніньовський). Однак, лірична спадщина Каменяра в аспекті звукової організації окремо ще не розглядалася.

Збірка “З вершин і низин” є другою в поетичному доробку І.Франка. У листі до М.Павлика поет зазначає, що він хотів “показати першу спробу реальної, на живих фактах опертої і реальним способом обробленої поезії” [11, с.151]. До першого видання цієї збірки (навесні 1887 р.) увійшла невелика кількість поезій, написаних протягом десяти років (1877-1887 рр.), окрім того була вміщена поема “Панські жарти” (початок 1877 р.). Збірка мала досить великий успіх серед читацького кола. Сам І.Франко констатує той факт, що “книжечка ся, ласкаво принята читаючою громадою Галичини і України, розійшлася досить швидко і вже від двох років вичерпана в книгарському торзі” [1, т.1, с.19]. А.Кримський згадував: “Збірка поезій “З вершин і низин” багатьма переписувалася і заучувалася на пам'ять” [4, с.177].

Збірка зазнала гострої критики. Так, у журналі народовців “Зоря” з рецензією виступив Г.Цеглинський, який засуджував ідейний зміст поезій. Подібну критику висловив Ю.Яворський на сторінках московського видання “Бесіда”. Проте він відзначив поетичний талант І.Франка. Незважаючи на це, виникла потреба в перевиданні збірки “З вершин і низин” і збільшенні її тиражу.

М.Гнатюк зауважує, що “для української громади особливо актуальною була думка А.Кримського про те, що саме у 80-х роках творчість І.Франка набуває загальноукраїнського значення. Адже саме в цей час І.Франко відіграє провідну роль і як редактор, і як культурний діяч, головне: у цей час письменник пересвідчився, що не його земляки, галичани, а саме українці вміють як слід шанувати його талант, його ідеї, його діяльність. І тому саме в цей час у Франка виробляється погляд на мову як на

знаряддя спільного духовного розвитку всіх українсько-руських земель” [7, с.148].

У 1893 р. І. Франко видає нову збірку поезій, якій залишає стару назву “З вершин і низин”. “Може, під старим стягом не покине її й старе чаштя”, – говорив він [13, с.19]. До неї окрім поезій, написаних раніше, увійшли вірші, створені в період 1887-1893 рр. Ранніми поезіями, що увійшли до другого видання збірки “З вершин і низин”, є сонети “Народна пісня”, “Котляревський” (1873 р.), пізнішими – “Вандрівка русина з Бідюю” (1893 р.). Через художню незрілість і незакінченість, на думку самого автора, частина творів не була внесена до збірки (ранні поезії опубліковані в журналі “Друг”, незакінчена поема “Історія товпки солі”). Більшість поезій не увійшли до збірки з цензурних причин (“Шевченко і поклонники”, “Товаришам із тюрми”, ряд поезій із циклу “Галицькі образки”, поеми “Рубач”, “Exnihilo”, “Святий Валентій”, сатиричні поеми “Дума про Маледикта Плосколоба”, “Дума про Наума Безумовича”).

Доповнена й перевидана збірка стала своєрідним підсумком поетичної творчості І.Франка за двадцять років. На відміну від першого видання, друге видання збірки “З вершин і низин” має чітку композиційну структуру, тематично розподілене за циклами. Особливо глибока еволюція простежується в мові поетичних творів цих двох видань. З самого початку своєї творчості І.Франко прагнув позбутися діалектизмів і наблизити мову до загальноукраїнської літературної. Це не могло не вплинути, зокрема, і на звукову організацію його поетичних творів. З. Франко говорить: “Мова такого майстра поетичної творчості, яким був Іван Франко, постає перед її дослідниками неодмінно у трьох вимірах: у часі, просторі і енергії, тобто в силі емоціонально-психологічної індивідуальності і дієвості сугестії” [16, с.25]. Такі аспекти авторської індивідуалізації мають вияв у фонічних засобах поетичної мови – алітерації, асонансі, внутрішній римі. А. Ткаченко подає таке визначення цих термінів: “Алітерація – повторення однорідних приголосних звуків у поетичному чи прозовому тексті [від ad – до, при і lit(t)ega]. Асонанс (фр. *assonanse* – *співзвуччя*, від лат. *assono* – *відгукуюсь*) – повторення однорідних голосних звуків, переважно наголошених” [14, с.310]. Щодо внутрішнього римування, І. Качуровський зазначає: “Крім кінцевої рими, що перекидає фонічний місток од вірша до вірша, в поетичній практиці натрапляємо на рими, заховані в середині віршів, чи то закінчення піввіршів, чи початки суміжних віршів, чи просто перегук слів у тому самому вірші” [10, с.81].

Перше і друге видання збірки І.Франка “З вершин і низин” починається поезією “Гімн. Замість прологу”. Вірш наскрізь насичений оберненими алітераційно-асонансними сполуками (ре-ер, ур-ру, ар-ра, ро-ор, тор-тро, соб-бос: “революціонер, рве, вмєр, тортури, тюремні, царські, мури, гармати, муштровані, лаштовані, ремєсло, родився, вчора, розповився, простується, трубою, радо, собою, бо се голос”). У комплексі вони стають символічним звуковим відтворенням змісту твору, його сприйняття. З огляду на це „повтор звукової (фонічної) групи сприймається у рамках загальної мовної евфонії як порушення норм частотності вживання звуків і естетичною та смисловою інформацією звертає на себе увагу. Таким чином приводить до нового сприйняття і розуміння плану вираження”

вірші: "І зозуля кує коло кладки".

У поезії "Земле, моя всеплодющая мати" з циклу "Веснянки" друга строфа насичена асонансними голосними -и-, -о-:

Дай теплоти, що розширює груди,	3 и, 3 о
Чистить чуття і відновлює кров,	2 и, 2 о
Що до людей безграничну будить	2 и, 2 о
Чисту любов! [1, т.1, с.28].	1и, 1 о

Повтор семантично подібних слів (чистить чуття... / чисту ...) з алітераційним підсиленням на -ч- створюють звуковий ефект внутрішньої рими (на початку рядків). У першому виданні збірки в цій поезії, зокрема в наведеній строфі, відчутні діалектизми (1-й, 2-й рядки):

Дай мні тепла, що розширює груди,
Чистить чуте і відновлює кров [2, с.7].

У такому варіанті написання послаблюється евфонічність. У цій же поезії знаходимо римовані слова, розділені іншим словом: "Правді служити, неправду палити" [1, т.1, с.28]. Рима суміжних слів у поезіях з циклу "Веснянки" є в такому рядку: "Голод і холод, руїну і страти" [1, т.1, с.31], рима початку суміжних рядків: "А в погані дні / Болотяніі дні" [1, т.1, с.29].

Прикладом вживання алітераційно-асонансного комплексу є поезія "Розвивайся, лозо, борзо":

Розвивайся, лозо, борзо,	3 з, 5 о, 2 р
Зелена діброво!	1 з, 2 о, 1 р
Оживає помертвіла	2 о, 1 р
Природа наново [1, т.1, с.28].	3 о, 2 р

Накопичення голосного -о-, обрамленого приголосними -р-, -з-, утворює в першому рядку обернену звукову комбінацію (-роз-орз-).

Варіативність алітераційного насичення, що урізноманітнює звукову організацію поезій циклу "Веснянки", знаходимо в таких рядках:

Нараз в безмірному просторі,	3 р
Мов парус на далекім морі,	2 р
Маленька хмарка виринає [1, т.1, с.30].	2 р

Не виводять співаночок на весь двір	5 в
Соловійові на вишеньці всупір [1, т.1, с.31].	4 в

Чи для вас не сяє	2 с
Сонце в небесах [1, т.1, с.33].	2 с

У вірші "Веснянії пісні" 2-й рядок 4-ої строфи в першому виданні збірки "З вершин і низин" виглядає так: "Чудний сонця світ" [2, с.16]. У другому виданні цієї збірки він має такий вигляд: "Ясний сонця світ" [1, т.1, с.33]. У останньому варіанті зміна семантичного відтінку в рядку призвела до алітераційного накопичення приголосного -с-. Поезія "Ой, що в полі за димове?" з циклу "Веснянки" є прикладом вдалого застосування І.Франком алітерацій задля відтворення народно-пісенного колориту (замовляння): "...вірли крильми б'ються, ...Доля грядки копле, красу садить, розум сіє" [1, т.1, с.32]. У цьому ж вірші переплітаються асонанси з дисонансами - консонансами: "Примовляє, приспівує; / Сходи красо до схід сонця, ...Рости красо, до пояса, ...Ти

розумє громадами!.. Ти розумє бистроумє” [1, т.1, с.32]. І. Качуровський дає таке визначення останньому фонічному засобу: „дисонансом (італійці та росіяни – консонансом) звуть неповне співзвуччя, коли западають лише приголосні, а голосні натомість різні” [10, с.116].

Рядок “Рости красо, до пояса” у першому виданні збірки мав таке написання: “Рости красо у колесо” [2, с.15]. Лексична зміна слів не вплинула на звукову організацію рядка. У рядку “Що скували думку людську” повтор фонемної сполуки -ку- з підсиленням на -у- відтворює символіку змісту. Аналогічний прийом щодо підсилення символіки тексту, зокрема його змісту, має місце у вірші “Думи, діти мої”:

Де жура душу тлить, 1 ж, 1 ш

Живе серце болить 1 ж

Де в важкій боротьбі 1 ж

Духа втома в'ялить [1, т.1, с.34].

Власні переживання І.Франка під час ув'язнення стали поштовхом до написання цієї поезії. Приголосні -ж-, -ш- у даній строфі символічно відтворюють його пригнічений настрій. Алітераційне навантаження шиплячим -ш- задля імітативного відтворення змісту знаходимо у вірші “Vivere memento”: “Втішно так шептала” [1, т.1, с.35].

Вірш “Післанці півночі, в далекій юзі”, що в другому виданні збірки “З вершин і низин” входить до циклу “Осіні думи”, насичений асонансними голосними -і-, -а-:

Післанці півночі, в далекій юзі 6 і, 2 а

В прекраснім краю барв, багатства, пісні 3 і, 6 а

Перекажіть про сірі, безутішні 5 і, 1 а

Мли, що стоять на нашім видокрузі [1, т.1, с.38]. 2 і, 2 а

У поезії “Журавлі” цього ж циклу останній рядок першої строфи “З плачем сумним, мов плач по кращій долі” [1, т.1, с.37] у першому виданні збірки був таким: “З стоном сумним, мов плач по красшій долі” [2, с.23]. У першому варіанті написання надто відчутна асимілятивність -з-, -с- на початку рядка, яка утруднює вимову.

Цикл “Думи пролетарія” в першому й другому виданнях збірки “З вершин і низин” відкривається поезією “На суді”. В обох варіантах збережена внутрішня рима (початку суміжних рядків):

А правдою і працею

Й наукою. А як війна [1, т.1, с.53].

Прикладом внутрішньої рими, що виникає внаслідок звукового повтору в суміжних словах, є рядок: “Вертяться, клубляться дрібні черв'яки” (“Ідеалісти”).

У вірші “Всюди нівечиться правда” з циклу “Думи пролетарія” 4-а строфа пронизана алітерованим -р- та фонемною сполукою -рд-, які підсилюють лексику:

Твердша від сталі твердої, 2 рд

Сто раз тривкіша, ніж мур, 3 р

Щирих, м'яких серць твердиня 1 рд, 2 р

Супроти громів і бур [1, т.1, с.56]. 3 р

В обох виданнях збірки в даному прикладі символіка твердості, виражена на звуковому рівні, збережена.

Поезія "Беркут", що в другому виданні збірки І.Франка "З вершин і низин" входить до циклу "Exelsior" (з вершин), відрізняється від першовидання лише кількістю рядків у строфах: у першому варіанті вона складається з чотирьох строф – три по вісімнадцять рядків, четверта – тридцять шість, тоді як у другому варіанті – три строфи мають вісім рядків і четверта – вісімнадцять. У другому варіанті вірш "Беркут" набуває більш розповідного характеру. З огляду на це, рядок "Спокіжно колесить, знижаєсь, знов зриваєсь" [1, т.1, с.62] у першодруці виглядає так: "Спокіжно колесить, / Знижаєсь, знов зриваєсь" [2, с.47]. Зміна в побудові строфи не вплинула на сталість внутрішньої рими (римовані слова, розділені іншими). В обох варіантах у наведених рядках відчутне накопичення приголосного -с-. Вірш "Христос і хрест", який у другому виданні входить до циклу "Exelsior", в обох варіантах насичений алітерацією на -р-:

Тут сейчас трава висока,	1 р
Що росла вокруг хреста,	3 р
Радісно в свої обійми	1 р
М'яко приняла Христа [1, т.1, с.64].	2 р

Останні два рядки цієї поезії в першому виданні звучали так: "І хоч фальші перевеслом / Прив'язати до христа" [2, с.22]. У другому виданні збірки закінчення поезії виглядає так: "І хоч брехні перевеслом / Прив'язати до христа" [1, т.1, с.65]. У другому варіанті семантична зміна слова призвела до утворення асонансу (-е-). Вірш "Ідилія" в першому виданні збірки входить до циклу "Сонети", у другому – до циклу "Exelsior". В обох варіантах перший рядок насичений алітерованим -д-: "Давно було. Дітей маленьких двоє" [1, т.1, с.68]. Закінчення поезії "Ідилія" в чорновому варіанті написання має такий вигляд:

Напитися, і стежечку покаже,	
А їм нічого більше і не треба:	
<u>Самі собі вони – весь світ; їх ціль</u>	4 с
Велика. Для них усе [1, т.1, с.423].	2 с

У двох останніх рядках поезії чорнового варіанта відчутна алітерація на -с-. В обох видання збірки у цій поезії після речення "А скажеш – відберуть" відсутні чотири рядки, які збереглися в прижиттєвих публікаціях І.Франка:

А заховаєм так, щоб не найшли	1 ш
А знаєш, що ти даш мені своє,	2 ш
Я заховаю їх обоє разом,	
Бо ти дурний, у тебе відберуть [1, т.1, с.424].	

У перших двох рядках даного фрагмента вірша відчутне накопичення шиплячого -ш-, що символічно (на звуковому рівні) відтворює намір дітей тихенько заховати яблука.

У вірші "Смішний сей світ! Смішніший ще поет" рядки "Смішний сей світ! Неробів горсть мала / Себе вважає світом, паном всьої" [1, т.1, с.147] насичені алітерацією на -с-. Вона збережена в обох видання збірки. Аналогічна сталість алітерації є в поезіях цього ж циклу: "Де той безбожник, що без серця дрожі / В твоє лице небесне глянуть може" ("Сикстинська Мадонна"), "Безцільних поривів пора пропала, / Розумніх діл пора розпочалась" ("Досить, слова по слів складати") В останньому

прикладі має місце алітераційно-асонансний комплекс (-пор-про-роп-), причому співзвуччя складів у словосполученні “поривів пора” підсилюють таке фонічне утворення. У поезії “Вам страшно тої огняної хвилі” циклу “Сонети” останні рядки першої строфи в другому виданні мають такий вигляд:

Закута правда бухне і застилі 1 р

Шкарлуці світу розірве на нім? [1, т.1, с.145] 3 р

У першому виданні вони звучать так:

Прикрита правда бухне і застилі 3 р

Шкарлуці світа розірве на нім? [2, с.56]. 3 р

У першому варіанті алітерація на -р- краще виражена. Вона є як горизонтальною, так і вертикальною.

Цікавою щодо переробки тексту є поема “Панські жарты”, яка мала чотири видання. Сам І.Франко пише: “Поетичне оповідання “Панські жарты було написано в січні і лютім 1887 р., незабаром по моїм шлюбi, і вийшло друком уперше 1887 р. в окремій книжечці під заголовком “З вершин і низин. Збірник поезії. Накладом автора”. Зараз по появі сеї книжечки літературна критика дуже прихильно привітала сю поему, що загалом дуже рідко траплялося з моїми творами” [1, т.2, с.7]. У “Зорі” 1887 р. рецензент Г.Цеглинський, який негативно поставився до збірки поезій І.Франка “З вершин і низин”, про поему “Панські жарты” зауважив: “Вони є окрасою не тільки поезії Івана Франка, але руської поезії взагалі. Ми не вагаємся сказати, що від Шевченка не має кращої поезії в літературі руській. Під смирним написом “Оповідання” криється тут епічна поема першорядної краси і першорядної ціни” [1, т.2, с.7]. Одночасно з появою другого видання збірки І.Франка “З вершин і низин” “без змін у тексті”, як відбиток, вийшла окрема книжка “Панські жарты”. Про неї І.Франко говорить: “Се окреме видання, якого друкувався досить великий, як на ті часи, наклад, розпродано, здається, вже давно, коли натомість більша збірка не розпродана ще й досі” [1, т.2, с.7]. У 1911 р. у Львові поема вийшла четвертим виданням. “Видаючи тепер своє поетичне оповідання новим, четвертим виданням, я – пише І.Франко, – не змінюючи його основи подаю в тексті поправки й доповнення, де се вважаю потрібним. Оповідання розширене із 3912 на 4004 рядків. При сій переробці я старався, крім виправлення мови, докладніше розвинути тему і виправити композицію через докладніше вироблення та заокруглення строфічної будови” [1, т.2, с.8]. Поетичне оповідання “Панські жарты. Поема з останніх часів панщини” І.Франко присвятив своєму батькові Якову Франку. У другому виданні поеми автор додав віршовану посвяту.

Поема “Панські жарты” насичена внутрішніми римами. Найчастіше зустрічаються рими суміжних слів: “Паде на смирний, темний люд”, “І чоботи, дівки-вінки”, “Німиий, сліпий, а всім грізний”, “Плював, сiдав, вставав опять”, “Взялись... Люд тиснесь, писк і виск”, “Під канчуками, нагайками”, “Ми їх прощали і кричали”, “Заторохтів, заgrimотів”, “Старі й малі, кричать, бжать”, “І раси й рости й масти ржні”, “Будки, дашки – все на шматки”, “Тісний, брудний, вогий і темний”, “Кричать, співають: минуло лихо?”, “Всі обнімались, цілувались”. Є поодинокий випадок рими слів, що розділені іншими: “Зробилось, серце так забилось”. Знаходимо приклад римування кінця рядка з серединою наступного:

Herr Schlachziz, mässigen sich!

Топра для всіх пашає цісар [2, с.91].

У деяких рядках поеми "Панські жарти відчутне поєднання алітерації (-л-) й асонансу (-і-): "Мов рій у літі люд загув". Прикладом асонансу на -і- є такі рядки твору:

По своїй келії тюремній, 4 і

Тісній, брудній, вогкій і темній 6 і

Пан ледве дишучи ходив [2, с.111].

Пани і панщина у всьому

Зрослись, здавилось, нерозлучно [2, с.13].

У цих рядках уярмлення панщини передається однокореневими словами (пани, панщина), підсиленими зворотньою алітераційно-асонансною сполукою (-зро-роз-).

Порівняльний аналіз звукопису в першому й другому виданнях збірки І.Франка "З вершин і низин" показав, що автор застосовує такі основні фонічні засоби, як алітерація, асонанс, внутрішня рима. На думку поета, мелодійність мови забезпечується не тільки версифікаційними засобами, а й співвідношенням голосних і приголосних звуків у словах, ступенем милозвучності мови. Окремі судження щодо звукової організації мови І.Франко висловив у статті „Шевченко по-німецьки“, в якій виступає критиком щодо перекладу поезій Т.Шевченка німецькою мовою: „Зваживши дуже відмінну організацію німецької мови в порівнянні до української, не подивуємо, що при додержанні сього її змагання німецький вислів на раз мусив вийти твердший та неприродний і більш або менш віддалюватися від українського тексту... зважимо, що мелодійність віршової мови лежить головно в добрій пропорції голосних над суголосними..." [1, т. 38, 529]. Така естетична позиція І.Франка щодо звукової організації поетичного твору впливала й на мову його власних поезій. Це виявляється в мовному розвитку поета, який безперечно тяжів до зближення з загальноукраїнською літературною мовою.

Мова поетичних творів збірки „З вершин та низин“ у двох її виданнях зі збереженням діалектних лексичних і фразеологічних особливостей розкриває еволюційну тенденцію автора порівняно з його ранніми творами. Рівень звукової організації поезій І.Франка в другій збірці наближається до євфонічної, милозвучної позиції, характерної для українського вірша (Т.Шевченко).

Сучасні мовознавці зазначають, „що існують певні звуко-символічні фонемні універсали, які володіють високим символічним потенціалом“ [12, с.17]. У таблиці потенційних звуко-символічних універсалій для української мови виділяють такі: -а-, -о-, -і-, -и-, -в-, -б-, -р-, -л-. Порівняльний аналіз звукової організації поетичних творів збірки І.Франка „З вершин і низин“ у двох її виданнях показав, що поет вдається до асонансу таких голосних звуків: -а-, -о-, -і-, -и-, -е-, -у-. Частовживаними алітераційними приголосними є такі звуки: -л-, -с-, -р-, -з-, -в-, -ж-, -ш-, -д-. Автор вдало маніпулює фонічними засобами задля підсилення змісту, створюючи алітераційно-асонансні сполуки (-ре-, -ург-, -ар-, -ро-, -ку-, -тор-, -соб-, -худ-, -гор-, -пан-, -роз-) і відповідно їм обернені фонічні сполуки. Координація співзвуччя складів у межах одного рядка (суміжних рядків) має неабияку цінність у звуковій організації ліричного твору: „Звукові

повтори як якісно, так і кількісно заявляють про себе, і заявляють не відсторонено (формально), а в асоціативному зв'язку із семантикою – семантичне поле утворюється навколо найсильніших звукових слів-образів. Завдяки спільним звукам (або групам звуків) у словах відбувається обмін або взаємопроникнення смислу” [8, с.251].

Якісне навантаження алітерації та асонансів у поезіях збірки І. Франка „З вершин і низин“ не завжди має символічне або містичне забарвлення. Здебільшого такі фонічні засоби використовуються поетом підсвідомо, на рівні почуттів і насичують відповідним звуковим колоритом твір. „Звичайно вкрай екстравагантні прийоми музичності і символізації були для Франка неприйнятними – зазначає З.Франко, – як і всяка штучність, всяка контурність, але до творення символів і омилозвучування рефренів-акордів, як генератор експресії, він вдавався неодноразово” [15, с.28].

У звуковій організації поетичної мови збірки „З вершин і низин“ І.Франко досить часто застосовував внутрішню риму в межах кількох її видів: рима суміжних слів; рима слів, розділених іншими; рима кінця рядка середини (початку) наступного. Найкраще представлене римування суміжних слів.

Фонічні засоби, які застосовував І. Франко, майже у всіх випадках є сталими в обох виданнях збірки. Однак мають місце поодинокі випадки лексичної зміни слів (у першому чи другому варіантах), які послаблюють або підсилюють звукове забарвлення того чи іншого фрагмента поезії.

Сучасник І.Франка М.Євшан, характеризуючи обидва видання збірки „З вершин і низин“, писав: „...розвій лірики Франка показує найкраще, як розвивався творчий організм Франка, як непомітно він став іншим, тобто збільшував свій творчий терен. Яка велика різниця поміж першим і другим виданням збірки „З вершин і низин“. В першому виданні – бачимо Франка докритикера, автора гімнів, закликів, програмових тирад; в другому – внутрішній зміст душі поета добувається щораз більш наверх, стає побіч. Там пісня його майже не виходила з круга суспільних справ і ним майже тільки жила – тут здобувається Франко на тони свої, особисті, відважується говорити про свою драму. І тут можна тільки говорити про І.Франка, як про індивідуальність творчу” [9, с.278]. Порівняльний аналіз двох видань збірки І.Франка „З вершин і низин“ показав, що творча манера автора в аспекті звукової організації поетичної мови остаточно сформувалась.

1. Франко Іван. Збір. Творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1976. – Т.1. – 501с.
2. Франко Іван. З вершин і низин: Збірник поезій. – Львів, 1887. – 252 с.
3. Франко Іван Якович. Про нього: [Ряд статей] // З його духа печаттю...: Збірник наукових праць. – Львів, 2001. – Т.1. – С.236-248.
4. Білецький О., Басс І., Кисельов О. Іван Франко. Життя і творчість. – К.: Вид-во АН УРСР, 1956. – 358с.
5. Бунчук Борис. Віршування Івана Франка: Монографія. – Чернівці: Рута, 2000. – 307с.
6. Векшин Г.В. Принципы русской аллитерации // Проблемы стиховедения и поэтики: Межвузовский научный сборник. – Алма-Ата, 1990. – С 69-72.

7. Гнатюк М. "Я був тим пекарем, що пече хліб для щоденного вжитку". [Чвертьвіковий ювілей творчості Івана Франка у дзеркалі ювілейної літератури] // Дзвін. – 1998. – №8-9. – С.145-149.
8. Дашенко Н. Розвиток поетичної образності шляхом звукової організації тексту // Українська мова і література: Історія, сучасний стан, перспективи розвитку: Науковий щорічник. – Тернопіль, 1999. – С.250-253.
9. Євшан М. Іван Франко: Нарис літературної діяльності // ЛНВ. – 1913. – Т.63. – С.269-290.
10. Качуровський Ігор. Фоніка. – К.: Либідь, 1994. – 166с.
11. Кобилецький Ю. Творчість Івана Франка. До сторіччя з дня народження (1856-1956 рр.). – К., 1956. – 356с.
12. Кушнерик В.І. Функціонування звукосимволічних універсалій у германських та слов'янських мовах // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. – Вип.85. – Чернівці: Рута, 2000. – С.12-17.
13. Нінювський Василь. Поетичні форми Івана Франка. – Львів, 2000. – 316с.
14. Ткаченко Анатолій. Вступ до літературознавства: Підручник для гуманітаріїв. – К.: Київський університет, 2003. – 448с.
Франко З. Джерела експресії поетичної мови І. Франка // Сучасність. – 1988. – №12(332). – С. 25-31.

Summary

The comparative analysis of sound recording of poetry collection by I. Franko "Z Vershyn i Nyzyn" ("From Highlands and Lowlands") in the first and second editions showed that the author uses the following basic phonic means – alliteration, assonance, inner rhyme. The poet believed that the melodiousness of the language is ensured not only with the help of versification means, but also by the interrelationships of vowels and consonants in words, and the level of consonance. The language of the poetry pieces of the given collection in two editions, which retains a lot of dialectal, lexical, and phraseological peculiarities, reveals more revolutionary spirit of the author compared with his previous works. The level of sound organization in the poetry by I. Franko in the second edition is close to euphonic melodious poetry, typical to Ukrainian verse.

Стаття надійшла до редколегії 29.09.2004